

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 czerwca 2022 r.

Pozycja 105

POSTANOWIENIE z dnia 8 listopada 2018 r. Sygn. akt Ts 112/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Przedsiębiorstwa [...] Sp. z o.o. w sprawie zgodności:

art. 744 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z art. 64 ust. 1 i art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej złożonej w Trybunale Konstytucyjnym 19 maja 2017 r. (data nadania) Przedsiębiorstwo [...] Sp. z o.o. (dalej: skarżąca) wystąpiło o stwierdzenie, że art. 744 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „obejmuje postanowienie o umorzeniu postępowania, zapadające w postępowaniu sądowym po zawarciu przez strony tego postępowania ugody sądowej, w wyniku której pozwany uznał w całości wierzytelność powoda dochodzoną w tym postępowaniu”, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i art. 31 ust. 3 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

Skarżąca wystąpiła 16 grudnia 2010 r. do Sądu Okręgowego w K. IX Wydział Gospodarczy (dalej: Sąd Okręgowy) z pozwem przeciwko J.K. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą [...], o zasądzenie kwoty 504 447,45 zł wraz z odsetkami. 21 stycznia 2011 r. wydany został w tej sprawie nakaz zapłaty uwzględniający w całości żądanie skarżącej. Postanowieniem z 16 maja 2011 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy zabezpieczył powództwo skarżącej o zapłatę do łącznej sumy 549 832,82 zł, przez obciążenie hipoteką przymusową trzech nieruchomości stanowiących własność pozwanego. 3 lutego 2012 r. na rozprawie przed Sądem Okręgowym strony zawarły ugodę. W związku z tym, Sąd Okręgowy umorzył postępowanie o zapłatę, natomiast 15 marca 2012 r. ugodzie została nadana klauzula wykonalności.

We wniosku z 5 kwietnia 2012 r. skarżąca zażądała przeprowadzenia egzekucji z majątku dłużnika oraz obciążenia go kosztami postępowania egzekucyjnego. Zawiadomieniem z 2 maja 2012 r. (sygn. akt [...]) Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla K. poinformował o wszczęciu egzekucji.

W piśmie z 15 lipca 2016 r. dłużnik, powoławszy się na zawarcie ze skarżącą ugody sądowej, której skutkiem było umorzenie postępowania, wniósł o upadek zabezpieczenia udzielonego skarżącej postanowieniem Sądu Okręgowego z 16 maja 2011 r. Postanowieniem z 26 lipca 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy – na podstawie art. 754¹ § 3 w związku z art. 744 § 2 k.p.c. – stwierdził upadek zabezpieczenia udzielonego skarżącej postanowieniem z 16 maja 2011 r. Na to rozstrzygnięcie skarżąca wniosła zażalenie. Postanowieniem z 16 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. Wydział I Cywilny oddalił ten środek odwoławczy. Orzeczenie to zostało doręczone skarżącej 28 listopada 2016 r.

Postanowieniem z 22 grudnia 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w K., VIII Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych, m.in. ogłosił upadłość dłużnika.

Wyrokiem z 25 października 2016 r. (sygn. SK 71/13, OTK ZU nr A/2016, poz. 81) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 754¹ § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim odnosi się do zabezpieczenia przez obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową jest zgodny z zasadą poprawnej legislacji wywodzoną z art. 2 Konstytucji oraz jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 45 ust. 1 Konstytucji. Trybunał postanowił, że przepis ten, we wskazanym wyżej zakresie, traci moc obowiązującą z upływem 18 miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z tym orzeczeniem, skarżąca, pismem z 20 stycznia 2017 r., na podstawie art. 401¹ k.p.c., wniosła skargę o wznowienie postępowania w przedmiocie stwierdzenia upadku zabezpieczenia, zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 16 listopada 2016 r. Postanowieniem z 22 marca 2017 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. odrzucił skargę, stwierdziwszy, że w postępowaniu w sprawie stwierdzenia upadku zabezpieczenia środek ten jest niedopuszczalny, jeżeli spór między stronami nie był zakończony prawomocnym wyrokiem. Na marginesie wskazał, że art. 754¹ § 1 k.p.c., którego niekonstytucyjność stwierdził Trybunał w wyroku w sprawie o sygnaturze SK 71/13 nie był podstawą prawną żadnego z rozstrzygnięć wydanych w sprawie skarżącej. Orzeczenie to zostało doręczone skarżącej 30 marca 2017 r.

Skarżąca twierdzi, że zakwestionowany w skardze przepis, przez swój automatyzm nadmiernie ogranicza prawa majątkowe wierzyciela, na wniosek którego udzielono zabezpieczenia (art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji). Wierzyciel, który „uzyskał tytuł egzekucyjny w oparciu o zawartą w sprawie ugode, w wyniku której umorzone zostało postępowanie sądowe, nie może [bowiem] skorzystać z zabezpieczenia dochodzonej należności, gdyż zabezpieczenie to zgodnie z art. 744 § 1 k.p.c. upada z dniem uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania w sprawie”. Ponadto, „uzależnienie upadku zabezpieczenia od rodzaju orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, bez uwzględnienia przyczyn determinujących formę tego orzeczenia, narusza prawo do sądu oraz prawo do wymogów sprawiedliwości proceduralnej” (art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji). Skarżąca zarzuciła także, że zaskarżony przez nią art. 744 § 1 k.p.c. narusza zasady poprawnej legislacji (art. 2 Konstytucji), gdyż jego niejednoznaczna treść powoduje rozbieżności jego stosowania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga

konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

Jak stanowi art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

W myśl art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą Trybunału wyczerpanie drogi prawnej w rozumieniu art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, oznacza skorzystanie z przysługujących skarżącemu zwyczajnych środków odwoławczych, zaś wystąpienie ze środkami o charakterze nadzwyczajnym nie ma wpływu na bieg terminu do złożenia skargi konstytucyjnej. W chwili uzyskania przez skarżącego orzeczenia sądowego wykazującego walor prawomocności, a więc orzeczenia, co do którego nie przysługują już zwyczajne środki odwoławcze, wypełniony zostaje obowiązek wynikający z art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK. Wydanie takiego orzeczenia nadaje bowiem – niezbędny w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji – walor ostateczności rozstrzygnięciu, z wydaniem którego wiąże skarżący zarzut naruszenia jego wolności lub praw. Podjęcie następnie dalszych kroków zmierzających do wzruszenia takiego orzeczenia, także wówczas, gdy towarzyszy im wydanie w sprawie dalszych rozstrzygnięć, nie mieści się już w zakresie pojęcia „wyczerpania drogi prawnej” (zob. postanowienia TK z: 13 sierpnia 2010, sygn. Ts 20/10, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 464; 16 kwietnia 2013 r., sygn. Ts 21/13, OTK ZU nr 4/B/2013, poz. 439 oraz 20 czerwca 2017 r., sygn. Ts 82/17, OTK ZU nr B/2017, poz. 219).

Trybunał podkreśla, że ostatecznym orzeczeniem, w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, wydanym w postępowaniu cywilnym, jest prawomocny wyrok lub postanowienie, natomiast skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Tym samym bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej rozpoczyna się w momencie uzyskania przez skarżącego prawomocnego wyroku lub postanowienia sądu drugiej instancji, przy czym wniesienie skargi o wznowienie postępowania (skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym albo kasacji w postępowaniu karnym), jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jest irrelevantne dla biegu tego terminu.

Trybunał stwierdza, że w sprawie, w związku z którą skarżąca wniosła skargę konstytucyjną, ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji jest prawomocne postanowienie Sądu Apelacyjnego w K. z 16 listopada 2016 r., którym sąd ten oddalił zażalenie skarżącej na postanowienie o upadku zabezpieczenia. Właśnie to orzeczenie ostatecznie ukształtowało sytuację prawną skarżącej, z którą wiążą się stawiane przez nią zarzuty. A zatem to od daty doręczenia tego orzeczenia, nie zaś – co przyjęła skarżąca – postanowienia tego sądu z 22 marca 2017 r. (tj. postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania), rozpoczął się bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Rozstrzygnięcie to zostało doręczone skarżącej 28 listopada 2016 r., w związku z tym ostatnim dniem terminu wniesienia skargi konstytucyjnej był 28 lutego 2017 r. Skarżąca złożyła ten środek prawny dopiero 19 maja 2017 r., a zatem przekroczyła termin, określony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK.

Okoliczność ta jest – w myśl art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Na marginesie Trybunał stwierdza, że jeśliby nawet przyjąć za skarżącą, iż orzeczeniem, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK jest postanowienie o odrzuceniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, to skardze i tak należałoby odmówić nadania dalszego biegu. Orzeczenie to nie zostało bowiem wydane na podstawie art. 744 § 1 k.p.c. Skarga nie spełnia więc warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.